

TEATR SZKOLNY – WARTOŚCIĄ DLA SZKOŁY. O ROLI TEATRU SZKOLNEGO NA PRZYKŁADZIE TEATRU BEZNAZWY Z ZESPOŁU SZKÓŁ SALEZJAŃSKICH W ŁODZI

Wstęp

Szkoła, a w szczególności dobra szkoła, wie, że o jej sensie i wynikach świadczy integralny rozwój jej wychowanków. Gdy dyrekcja nie tylko zauważy, że teatr szkolny jest wypełnieniem pewnych wskazań kuratorskich, ale także pomoże w jego organizacji i działalności, może dzięki temu zyskać więcej, niż się spodziewa. Wartościowe zajęcia artystyczne, prowadzone przez osoby do tego przygotowane formalnie i przede wszystkim pasjonujące się sztuką, mogą być dla szkoły ważnym atutem. Dzięki nim zmienia się wizerunek placówki: zaczyna ona być zauważana także poza najbliższym środowiskiem, tworzy się rzeczywista wspólnota szkolno-wychowawcza. Przede wszystkim jednak odbiorcy tej działalności, czyli sami uczniowie, lepiej i sprawniej wchodzą w kolejne etapy edukacji.

Historia teatru szkolnego w Polsce sięga XVI w.² Wśród nich szczególnie znaczenie mają teatry działające w kolegiach jezuickich, a później również przy innych ośrodkach edukacji, prowadzonych przez różne zakony, np. pijarów, teatynów czy bazylianów (por. Nieduziak 2017, s. 93–102). W Polsce od początku XX w. działali również salezjanie. Pierwszą szkołą, która poprowadzili, było Męskie Gimnazjum im. ks. Jana Bosko w Oświęcimiu. Od tego czasu na stałe wpisali się oni w mapę działań edukacyjnych w kraju.

¹ mariusz.lach@kul.lublin.pl, <https://orcid.org/0000-0001-7011-7480>

² Więcej na temat historii działalności teatralnej w polskich szkołach można znaleźć w klasycznych już opracowaniach J. Cierniaka, T. Nyczka czy L. Komarnickiego.

Początki teatru w szkole salezjańskiej w Łodzi

Wśród coraz liczniejszych, poważnie traktujących teatr szkolny środowisk edukacyjnych jest Zespół Szkół Salezjańskich w Łodzi. Szkoła ta zaczęła działalność pod opieką salezjanów już w latach 20. XX w. (Janik 2020), po różnych zaś perturbacjach historyczno-politycznych w 1990 r. ponownie otworzyła swoje podwoje. Powstało wtedy Salezjańskie Liceum Ogólnokształcące, które w wyniku reformy szkolnictwa z 1999 r. rozszerzono o Salezjańskie Gimnazjum. Z kolei w 2017 r. rozpoczęła funkcjonowanie Salezjańska Szkoła Podstawowa. Obecnie w Zespole Szkół Salezjańskich uczy się ok. 820 młodych osób. Jako szkoła publiczna nie tylko zajmuje się ona przekazywaniem wiedzy uczniom podczas zajęć, lecz także kładzie nacisk na tworzenie różnego rodzaju aktywności pozalekcyjnych młodzieży. Z informacji na temat tej placówki, zamieszczonych na ogólnodostępnych portalach internetowych³, można się dowiedzieć, że szkoła proponuje bogatą ofertę zajęć dodatkowych: przedmiotowe koła zainteresowań (mające charakter poszerzający wiedzę) oraz pozapredmiotowe zajęcia z obszaru muzyki, plastyki, teatru, kina, czytelnictwa, wolontariatu, informatyki, sportu czy literatury.

W 2005 r. ówczesny pedagog szkolny, ks. Robert Bednarski, zauważył, że młodzieżowa grupa teatralna dawałaby wychowankom nowe możliwości rozwoju. Wpisywałaby się idealnie w idee charyzmatu salezjańskiego, gdzie wychowawcy i nauczyciele są przyjaciółmi ucznia, znają jego problemy, pomagają mu je rozwiązywać i zapewniają wszechstronny rozwój (por. Tadrzak-Mazurek 2006, s. 4–5). Tak od idei ks. Bednarski przeszedł do założenia teatru szkolnego. „Jedyny problem polegał na znalezieniu osoby, odpowiedniej do prowadzenia takiej grupy. Kogoś, kto miałby pojęcie o pracy w teatrze i potrafiłby do niej zachęcić młodych. W końcu padł pomysł, żeby pieczę nad kołem sprawowała Sylwia Gajewska” (Zimoch 2006, s. 7), od dzieciństwa związana z salezjanami, a ponadto – jako absolwentka tegoż liceum – doskonale rozumiejąca, na czym polegają idee systemu wychowawczego ks. Bosko. Wcześniej S. Gajewska sama uczestniczyła w licealnym kółku teatralnym, w okresie studiów brała zaś udział w różnorodnych warsztatach teatralnych i tanecznych, gdzie zdobywała wiedzę i umiejętności przydatne w czasie jej późniejszej pracy scenicznej z młodzieżą. Ukończyła pedagogikę wieku dziecięcego i rozpoczęła pracę w przedszkolu, gdzie pisała scenariusze bajek dla dzieci i dorosłych.

Umiejętności pedagogiczno-teatralne S. Gajewskiej dostrzegł dyrektor placówki, ks. Julian Dzierżak, który zaproponował jej pracę w funkcji osoby animującej w sposób teatralny życie szkolne. Przez wiele lat prowadząca teatr była zatrudniona w różnych wymiarach etatu i, co jest warte zauważenia, zawsze

³ Por. wiadomości na ogólnopolskiej platformie edukacyjnej www.szkolnictwo.pl, <https://szkolnictwo.pl/index.php?id=M01586&page=1> [dostęp: 15.11.2020].

wynagradzana za swą pracę w sposób podobny do innych nauczycieli. Zresztą, jak sama często podkreśla w rozmowach, z jednej strony czuje opiekę organu prowadzącego placówkę, np. podczas organizowania wyjazdów, warsztatów czy innych wydarzeń, a z drugiej – pracuje w komfortie wolności. Dyrektor ufa prowadzącej i nie kontroluje jej działań, lecz raczej wspiera i mobilizuje do dalszej aktywności.

Teatr Beznazwy jest autorskim pomysłem S. Grajewskiej, w którym połączyła ona swoje pasje: teatr i pracę z młodzieżą. Początkowo było to małe kółko teatralne, które przez piętnaście lat rozrosło się i podzieliło na kilka różnych wiekowo grup skupiających uczniów z wszystkich poziomów nauczania. W roku szkolnym 2005/2006 w pierwszych zajęciach grupy uczestniczyło dziewięcioro uczniów, przygotowujących etiudę jasełkową oraz spektakl *Ach, te kobiety*. W drugim roku szkolnym teatr liczył już 31 osób i według pomysłu młodzieży przybrał nazwę Teatr Beznazwy (pisownia łączna). Od 2005 r. do dziś przez teatr przewinęło się ponad 400 uczniów, którzy wystawili w tym okresie ponad 70 spektakli i etiud.

Mimo różnorodnych form teatralnych realizowanych w tym teatrze oraz profesjonalnego podejścia do ćwiczeń warsztatowych wspólnymi cechami wszystkich kolejnych zespołów działających w łódzkiej szkole jest pragnienie trwania we wspólnocie duszpastersko-wychowawczej. Zarówno uczniowie, jak i osoby odpowiedzialne, z S. Gajewską na czele, w pierwszej kolejności „kładą nacisk na sprawy wychowania, rozwoju duchowego czy też tworzenia wspólnoty, zaś dopiero na drugim miejscu jest indywidualne podejście do zadań aktorskich. Właśnie w ten sposób realizowana jest tam specyfika aktywności teatralnej zalecana przez samego ks. Bosko, jak i jego następców” (Lach 2018b, s. 146). Teatr Beznazwy – przez zabawę i solidną pracę (tworząc wspólnotę młodych ludzi pragnących dzielić się treściami ewangelicznymi z rówieśnikami), a także dzięki zaangażowaniu w rozwój duchowy każdego pojedynczego uczestnika tych zajęć – stał się realizatorem duchowej spuścizny świętego z Turynu. Zauważają to także sami jego uczestnicy. Z okazji pięciolecia działalności w jubileuszowym wydawnictwie jeden z aktorów napisał: „Ksiądz Bosko robił ze swoimi chłopakami wiele przedstawień. Występowali na scenie, czasem robili spektakle uliczne. Miało to nie tylko rozwinąć ich umiejętności aktorskie, przede wszystkim chodziło o współodpowiedzialność za swoje dzieło. Nasz teatr powstał z podobnym założeniem” (Teatr Beznazwy 2006, s. 7).

Teatr wspólnotą wychowawczą

Teatr Beznazwy, działający w szkole salezjańskiej, w swoich założeniach korzysta z idei pedagogicznych wielkiego wychowawcy z Turynu. „Św. Jan

Bosko w wychowaniu swoich chłopców dużą wagę przykładął do działalności teatralnej. Dlatego współczesny wychowawca pracujący w duchu salezjańskim także powinien zwrócić uwagę na to narzędzie wychowawcze” (Piekarzewski 2005, s. 4). Odkrycie w działalności teatru szkolnego nie tylko miejsca zajęć pozalekcyjnych, ale także – przede wszystkim – jego roli dla społeczności uczniowskiej jest istotnym krokiem ku prawidłowemu odczytaniu sensu istnienia teatru. To dzięki niemu uczniowie rozwijający swoje pasje zaczynają uważniej obserwować dorosłe życie i się do niego przygotowują. Stają się świadomymi odbiorcami kultury, nierzadko znajdując w niej miejsce dla swojego dalszego rozwoju. Teatr szkolny jest dla nich najczęściej pierwszą płaszczyzną spotkania z innymi poglądami, a także miejscem odkrywania swych możliwości, przełamania barier i dowartościowywania swojego istnienia.

Aktorzy Teatru Beznazwy wiedzą, że praca na scenie jest nie celem samym w sobie, ale środkiem wspomagającym rozwój młodego człowieka. Św. Jan Bosko widział teatr jako jeden z istotnych elementów swojego systemu wychowawczego. Grupa jest odpowiedzią na zainteresowania i zdolności młodych ludzi. W pracy teatralnej szczególnie nacisk kładzie się na zajęcia warsztatowe, które pozwalają poszerzyć społeczną i emocjonalną samoświadomość młodych ludzi. Ważne jest budowanie wspólnoty oraz wzajemnego wsparcia, które ułatwiają pracę na scenie, a przede wszystkim pomagają w odnalezieniu się w młodzieńczej rzeczywistości.

Teatr Beznazwy jest skierowany do uczniów Zespołu Szkół Salezjańskich, i to właśnie oni tworzą jego skład. Jedyne warunki przyjęcia do grupy są zaangażowanie i chęć współtworzenia tej artystycznej społeczności. Dzięki tej pracy młodzi ludzie nabywają wiele cech przydatnych w codziennym życiu. Teatr, będący aktywnością zespołową, uczy ich podejmowania odpowiedzialności za wspólne dzieło. Nabierają oni wewnętrznej dyscypliny, odkrywają otaczającą ich rzeczywistość, którą najpierw opisują, a później kształtują, często już samodzielnie.

Na początku działalności, w 2005 r., w zajęciach brali udział uczniowie od 13. do 19. roku życia (gimnazjum i liceum). Gdy w 2017 r. szkoła poszerzyła się o Salezjańską Szkołę Podstawową, pracą teatralną zostały objęte także dzieci od 7. roku życia. W ofercie szkoły zajęcia teatralne są ważnym elementem edukacji społecznej i indywidualnej. Obecnie teatr składa się z kilku grup wiekowych. Ważne zaznaczenia są wprowadzone obowiązkowe zajęcia odbywające się raz w tygodniu dla wszystkich dzieci w klasach edukacji wczesnoszkolnej. Swoim zasięgiem obejmują one obecnie ok. 120 uczniów. Od czwartej klasy w zajęciach uczestniczą chętni uczniowie, niemniej jest to zawsze spora grupa. Z tej oferty korzysta ok. 100 wychowanków. Grupy te prowadzi Dominika Śliferska. W klasach licealnych działają dwa zespoły teatralne: jeden – wśród uczniów klas pierwszych, drugi – wśród najstarszej młodzieży. Z tymi uczniami (ok. 50 osób)

zajęcia prowadzi S. Gajewska. Wśród wielu różnych grup w teatrze jest jedna wyjątkowa – stworzona dla tych, którzy angażują się aktywniej w pracę zespołu. Przygotowują oni dodatkowym nakładem pracy przedstawienia trochę trudniejsze i wymagające większego zaangażowania (*Pizza, Tutaj jest dobrze, Bar, Bóg Mordu*), które często są prezentowane poza murami szkoły.

W zależności od zapotrzebowania i pomysłów starsi aktorzy pracują warsztatowo z młodszymi, włączają się w spektakle, tworzą układy choreograficzne. Obecnie w teatrze są dwie osoby odpowiedzialne za poszczególne grupy – S. Gajewska i D. Ślifierska – natomiast muzycznie wspomagają je inni nauczyciele szkoły, jak np. Weronika Łubisz i Marcin Paździor. Teatr Beznazwy współpracuje także ze szkolnymi grupami muzycznymi, a do poszczególnych projektów angażuje swoich absolwentów.

Teatr miejscem twórczego rozwoju młodzieży

Młodzież bardzo często sama przygotowuje oprawę swych spektakli. Tworzy scenografię, plakaty, szyje kostiumy, komponuje muzykę czy układa choreografię. Dzięki pracy w tym teatrze jego uczestnicy mają szansę sprawdzać się w różnorodnych rolach. Uczniowie, zwłaszcza licealiści, bardzo często korzystają z organizowanych dla nich warsztatów teatralnych prowadzonych przez różne zaproszone osoby. Wtedy to mogą spotkać się z ciekawymi artystami reprezentującymi różne przestrzenie sztuki. Z Teatrem Beznazwy jak dotąd współpracowali m.in.: Adam Rymarz – wokalista i wykładowca w Zespole Szkół Muzycznych oraz w PWSTTViF; Małgorzata Grund – aktorka Teatru-A z Gliwic; Agnieszka Kowalska-Owczarek – teatrolog Poleskiego Ośrodka Sztuki; Jerzy Welter – reżyser, teatrolog z Wrocławia; Aleksandra Kugacz-Semreci – aktorka Studia Matejki z Wrocławia; Anna Maszewska – aktorka łódzkiego teatru Chorea; Łukasz Urbaniak – łódzki teatrolog.

Postawa S. Gajewskiej, która zaprasza do współpracy – zarówno stałej, jak i okazjonalnej – inne osoby, wskazuje, że ważniejsze niż własne osiągnięcia są dla niej dobro i rozwój uczniów w powierzonych jej grupach. W podejściu S. Gajewskiej do działań artystycznych wychowanków widać, że istotniejszą sprawą niż sam efekt finalny jest proces wychowawczy. Nie znaczy to jednak, że spektakle czy mniejsze etiudy mają niski poziom artystyczny. Młodzi adepci sztuki nie skupiają się tylko na zajęciach warsztatowych. Za każdym razem zostaje im wytyczony jakiś cel działań. Inaczej szybko mogliby się zniechęcić, a owoc ich pracy, czyli konkretne przedstawienie, jest ukoronowaniem często bardzo trudnej i angażującej ich na wielu płaszczyznach twórczej drogi.

Ta rzeczywistość współpracy przy poszczególnych przedstawieniach czy etiudach teatralnych wyraża się również tym, że kierowniczka grupy nie tylko

pozwała uczniom na twórcze podejście do tematu, ale także – gdy zauważa osoby bardziej zdolne, potrafiące działać z grupą czy przejawiające jakieś umiejętności w pisaniu scenariuszy lub reżyserowaniu – chętnie zleca im opiekę artystyczną nad kolejnymi spektaklami. Przykładowo spektakl *Zbłąkani* został napisany i wyreżyserowany przez Szymona Szadkowskiego. To luźna interpretacja teorii Freuda i tego, jak młody człowiek odnajduje się dziś między doświadczeniem id, ego i superego. Przedstawienie *Sztuki*, według scenariusza i w reżyserii jednej z uczennic, Zuzanny Kluszczyńskiej, jest opowieścią o dojrzewaniu oraz postrzeganiu dorosłych z perspektywy najpierw małego dziecka, a później dorastającego, młodego człowieka. To pytania o dorosłość, odpowiedzialność, konsekwencję i wybory. Spektakl ruchu *Pan Lasu* to dzieło kolejnej absolwentki teatru – Weroniki Rutkowskiej. Jest ono baśniowym połączeniem dwóch światów: stąpającego twardo po ziemi człowieka i żyjących w harmonii z przyrodą elfów. To niejako historia o wyśnionej miłości. *Śmierć to zdrowie* wyreżyserował według własnego scenariusza Filip Garmulewicz. W tej groteskowej opowieści z czarnym humorem w tle starał się on przybliżyć swym rówieśnikom temat śmierci. *Tylko zabawa* Dominiki Ślifierskiej opowiada o świecie dorosłych, ich problemach i dylematkach pokazanych oczami młodych ludzi. Jedną z aktorek teatru, Magdalena Kowalska, zaprezentowała z kolei przed publicznością swój monodram: *Czerwony Kapturek*.

Należy również zauważyć, że w repertuarze Teatru Beznazwy są także przedstawienia napisane przez całą grupę, takie jak *OdSierococone* czy *Przyjaciółki* – będące rozważaniami na temat nastoletnich dziewcząt i ich problemów we współczesnym świecie. Natomiast *Stefan*, *MusiSal* czy *Każdy inny, wszyscy różni* poruszają aktualne historie, z którymi spotykają się uczniowie na korytarzach szkolnych. Pozwalając tak wielu młodym ludziom aktywnie tworzyć kolejne spektakle, S. Gajewska nie tylko rozwija ich umiejętności, ale także pozwala swoim podopiecznym mówić o sprawach dla nich ważnych.

W pracy Teatru Beznazwy istotną rolę odgrywa wspólne działanie artystyczne oraz wykorzystywanie różnych umiejętności, zdolności i zainteresowań młodzieży. Opierając się na wrażliwości samych uczniów, a zarazem realizując pomysły zaproponowane przez młodzież, S. Gajewska wykorzystuje w swej działalności bardzo różne formy teatralne. W zależności od umiejętności i oczekiwań konkretnej grupy powstają często spektakle typowo dramatyczne, będące opracowaniem znanych i lubianych tekstów, jak np. *Poskromienie*, *Małe zbrodnie małżeńskie*, *Bóg Mordu*, *Adam i Ewa*, *Alicja*. Uwzględniane są również preferencje grup pragnących rozwijać się na płaszczyźnie ruchu bądź śpiewu – w odpowiedzi na to powstały m.in. przedstawienia: *MusiSal*, *Panny* czy *Drachma*.

Teatr miejscem poznania kultury

Działając w szkole katolickiej, Teatr Beznazwy dobiera swój repertuar w sposób pasujący do idei szkoły, która pragnie kształcić młodzież nie tylko intelektualnie czy artystycznie, ale także duchowo – w myśl zasady patrona szkoły, ks. Jana Bosko. Intuicja podpowiadała mu, że

w tej formie rozrywki, jaką jest teatr, łączącej zabawę z możliwością głębokiego przeżycia, pedagog ma niezwyklego sojusznika w doskonałości charakteru młodzieży, ponieważ teatr jest w mocy oddziaływać zarówno na tych, którzy grając, przechodzą transformację, przeistaczają się na scenie w kogoś innego, niż jest się nim w życiu, jak i na tych, którzy oglądając przedstawienie, ulegają urokowi tej transformacji (Lewko 1987/1988, s. 67).

Teatr Beznazwy dba również o rozwój młodzieży w poznawaniu i umiejętnym odczytywaniu dzieł kultury, ze szczególnym uwzględnieniem literatury. Odbywa się to za sprawą bogatego i różnorodnego repertuaru. Wielokrotnie sami uczniowie tworzą spektakle na podstawie własnych obserwacji i przemyśleń. Jest to istotne z punktu widzenia wychowawczego. Jednak prowadząca co pewien czas dyskretnie „podsuwa” młodzieży różnorakie teksty, a przy okazji różnych spotkań i rozmów z takich właśnie utworów literackich rodzą się kolejne premiery. S. Gajewska nie pracuje z młodzieżą w sposób uproszczony. Nie rozdziela uczniom ról według schematów w dramatach, lecz wskazuje na pozycje stanowiące inspirację i impuls do dalszej pracy, już wykonywanej przez samą młodzież. W taki sposób powstały m.in. *Poskromienie* (na podstawie komedii Szekspira), *Małe zbrodnie małżeńskie* (Erica Emmanuela Schmitta), *Bóg Mordu* (Yasminy Rezy), *Adam i Ewa* (na podstawie Marka Twaina), czy też *Alicja* (na motywach powieści Lewisa Carrolla). Dzięki takim zabiegom młodzi ludzie poznają zarówno wielką, klasyczną już literaturę, jak i bardziej współczesne – ale zawsze interesujące i wartościowe – teksty. Czasami w swoich przedstawieniach łódzki teatr opiera się na zbiorach poetyckich polskich poetów, takich jak Julian Tuwim, Jan Brzechwa, Michał Rusinek, Łukasz Dębski, Marcin Brykczyński, Joanna Olech. Często tym teatralnym zabiegom towarzyszy edukacja kulturalna.

W swoich działaniach Teatr Beznazwy odpowiada na aktualne wydarzenia, zapoznając zarówno swoich aktorów, jak i innych uczniów w szkole z ważnymi sprawami. Przykładowo w odpowiedzi na rok Lutosławskiego (2013) teatr włączył się w obchody świętowania tej rocznicy. Powstał spektakl składający się ze znanych wierszy Juliana Tuwima, jak *Ptasie radio*, *Lokomotywa* czy *Spóźniony słowik*. Wszystkie te teksty zostały połączone muzyką i piosenkami skomponowanymi przez Witolda Lutosławskiego. Natomiast w 2010 r. powstał spektakl słowa i ruchu *Mały Chopin* przybliżający postać sławnego muzyka. Pokazano

jego dzieciństwo, równocześnie przybliżając widzom twórczość wybitnego pianisty. W historii napisanej przez Michała Rusinka mały Fryderyk (Frycek) nie lubi szpinaku, bawi się jak inne dzieci, a w nocy fascynuje go fortepian. Opowieść przybliży dzieciom postać kompozytora, tłumacząc przy okazji, czym są różne formy muzyczne, jak np. mazurek czy rondo.

Dobór repertuaru związany jest ściśle z katolickim charakterem szkoły i, co się z tym wiąże, z wartościami, które są przekazywane wychowankom. Obok klasycznych źródeł literackich jedną z głównych inspiracji do spektakli jest Biblia. Tematy w niej zawarte, jak i ich współczesne interpretacje są często ciekawym materiałem do dzielenia się na scenie. Nie wykorzystuje się go jednak w banalny sposób. Właśnie przy przedstawieniach inspirowanych treściami religijnymi młodzież, często w sobie adekwatny sposób, ukazuje własne przemyślenia na dany temat. Tak powstały spektakle: *Panny*, *Drachma*, *Marnotrawna*, *Noe*. Podobnie ze źródła biblijnego czerpie etiuda *Błogosławiona*, opowiadająca językiem ruchu i tańca rolę kobiety w historii zbawienia. Natomiast w 2015 r. teatr włączył się do ciekawego projektu inspirowanego sztukami walki. Był to autorski spektakl *Niewiasta-Matka*⁴, w którym pokazano konflikt dobra i zła, zakończony ostatecznie zwycięstwem Archaniola Michała.

Teatr wartością dla szkoły

Teatr szkolny, zwłaszcza gdy jest dobrze prowadzony, zaczyna istnieć w świadomości najpierw uczniów, potem grona pedagogicznego, aż wreszcie wychodzi poza mury szkoły, staje się jej wizytówką. Taka grupa spełnia wiele różnych zadań, które stanowią istotny element środowiska edukacyjno-wychowawczego danej placówki. Dzięki właściwemu podejściu osób prowadzących zwykle akademie stają się często spotkaniami, które rzeczywiście ubogacają edukacyjną codzienność kolegów i koleżanek. Teatr Beznazwy, będąc przede wszystkim grupą szkolną, występuje zwykle w czasie uroczystości i wydarzeń, które są organizowane przez społeczność uczniowską. Grupy prowadzone przez S. Gajewską przygotowują różne spektakle okolicznościowe. Stały punkt stanowią coroczne jasełka, podczas których zwykle prezentowane są małe etiudy bożonarodzeniowe. Jest to okazja do współpracy na różnych płaszczyznach wiekowych. Oprócz jasełek, rekolekcji wielkopostnych i innych wydarzeń cyklicznych Teatr Beznazwy przygotowywał oprawę teatralną różnych pojedynczych spotkań, za

⁴ *Niewiasta-matka* to spektakl dyplomowy Małgorzaty Grund-Bismor, który został zrealizowany na Wydziale Reżyserii Teatru dla Dzieci i Młodzieży we wrocławskiej filii PWST im. L. Solłskiego w Krakowie.

które odpowiadała szkoła. Były to m.in. otwarcie Ogólnopolskich Mistrzostw „Salosu” (2016) czy oplatek sportowców (2019).

Teatr aktywnie uczestniczy również w religijno-artystycznym życiu archidiecezji łódzkiej. Jest dzięki temu świetnym ambasadorem swej szkoły, jak też przykładem głoszenia prawd chrześcijańskich w przestrzeni publicznej. Od 2017 r. systematycznie bierze udział w Orszaku Trzech Króli czy Nocy Świętych. Podczas Świątowych Dni Młodzieży w 2016 r. przygotował program, który został zaprezentowany delegacjom z całego świata goszczącym w Łodzi.

Zespół często pokazuje owoce swej pracy poza szkołą. Prezentował się m.in. w Poleskim Ośrodku Sztuki, Akademickim Ośrodku Inicjatyw Artystycznych, Filharmonii Łódzkiej oraz w różnych przedszkolach i szkołach podstawowych na terenie miasta i województwa. Młodzi aktorzy często wyjeżdżają także do innych miejscowości, aby tam uczestniczyć w różnych konfrontacjach czy spotkaniach teatralnych, czy też zaprezentować swą twórczość na zaproszenie różnych podmiotów. W swojej piętnastoletniej działalności Teatr Beznazwy występował m.in. w Szczecinie, Zduńskiej Woli, Warszawie, Krakowie, Ostródzie, Płocku, Czerwińsku, Poznaniu. Jest to jeden z lepszych sposobów reklamowania salezjańskiej szkoły, gdyż dociera bezpośrednio do osób, które mogą być zainteresowane dalszą edukacją w placówce, z której pochodzi teatr.

Dla szkoły, chcącej wykazać się swoją wyjątkowością i spełnianiem roli edukacyjnej wobec zarówno kuratorium oświaty, jak i rodziców, których dzieci tam właśnie się uczą, ważne są również wyróżnienia i nagrody zdobyte przez uczniów. I chociaż teatr nie lubi uczestniczyć w konkursach, które są często subiektywnie oceniane, to jednak w swym dorobku ma liczne wyróżnienia. Wśród najważniejszych warto wymienić te otrzymane podczas Salezjańskiego Ogólnopolskiego Festiwalu Teatralnego (Szczecin), Wojewódzkiego Festiwalu Chrześcijańskich Form Teatralnych (Łódź) czy Wojewódzkiego Festiwalu Chrześcijańskich Form Teatralnych „Dotykając wolności” (Łódź).

Zakończenie

Powołanie do istnienia oraz działalność Teatru Beznazwy mogą być przykładem wykorzystania potencjału drzemiącego w młodzieży szkolnej. Łódzka grupa jest wartościowym zespołem, w którym uczniowie rozwijają swoje pasje, otwierają się na nowe wyzwania i przygotowują do dorosłego życia. Dla szkoły taki teatr stanowi ciekawą ofertę edukacyjno-wychowawczą, zapraszającą do placówki kolejnych uczniów. Młodzi aktorzy, stanowiący bardzo duży procent wszystkich uczniów, w twórczy i ambitny sposób animują życie koleżanek i kolegów, a także wyraźnie przemieniają placówkę w rzeczywistość wspólnoty uczniów i nauczycieli. Przykład współpracy między dyrekcją, osobami prowa-

dzącymi teatr i działającymi w nim uczniami powinien być zauważony jako godny do naśladowania.

Bibliografia

- Bednarski R. (2006), *Teatr Beznazwy*, Łódź.
- Cierniak J. (1934/35), *Cele i zadania teatru młodzieży szkolnej*, „Teatr w Szkole”.
- Clifford S., Herrmann A. (2003), *Teatr przebudzenia. Praktyczny przewodnik dla instruktorów prowadzących zajęcia teatralne*, przeł. R. Van de Logt, Łódź – Warszawa.
- Informator na temat Zespołu Szkół Salezjańskich w Łodzi*, <https://szkolnictwo.pl/index.php?id=M01586&page=1>.
- Jajte-Lewkowicz I., Michałowska J. (red.) (2010), *Spektakl jako wydarzenie i doświadczenie. Prolog*, Łódź.
- Janik J. (b.d.), *Historia Szkoły Salezjańskiej przy ul. Wodnej*, <https://wodna.edu.pl/historia-szkoly>.
- Komarnicki L. (1926), *Teatr szkolny*, Warszawa.
- Konstytucje i regulaminy Towarzystwa św. Franciszka Salezego. Regulaminy ogólne* (1986), Rzym.
- Lach M. (2007), *Teatr religijny w latach 1989–2005 – rekonosans*, w: *W kręgu polskiego dramatu i teatru religijnego XX wieku*, red. W. Kaczmarek, J. Michalczuk, Lublin.
- Lach M. (2009), *Kilka szkiców na temat amatorskiego teatru religijnego dziś*, Lublin.
- Lach M. (2018a), *Przykłady realizacji idei teatralnych świętego Jana Bosko w Polsce na początku XXI wieku*, „Seminare. Poszukiwania naukowo-pastoralne” t. 39, nr 3.
- Lach M. (2018b), *Między amatorstwem a profesjonalizmem – warsztat aktorski w teatrze wartości religijnych*, w: *Spektakl jako wydarzenie i doświadczenie. Aktor*, red. I. Jajte-Lewkowicz, J. Michałowska, Łódź.
- Lewicki T. (2012), *The Historical Origins of Salesian Theatre*, „Divyadaan. Journal of Philosophy & Education” 23, nr 2.
- Lewko M. (1987/1988), *Książd Bosko i jego „teatrzyk”*, „Seminare. Poszukiwania naukowo-pastoralne” t. 9.
- Nieduziak E. (2017), *Co się stało z teatrem szkolnym? W poszukiwaniu zagubionego obszaru kultury szkoły*, „Parezja” t. 7, nr 1.
- Pankowska K. (1997), *Edukacja przez dramę*, Warszawa.
- Piekarczyński A. (2005), *Teatr – narzędzie wychowawcze*, „Don Bosco. Magazyn salezjański” nr 3.

Podstawa programowa (2014), Salezjańskie Duszpasterstwo Młodzieżowe, Rzym.

Siedlecki A. (2010), *Być aktorem. Podstawy techniki aktorskiej*, Rzeszów.

Śliwonik L. (2019), *Teatr niezbędny. Studia, szkice, felietony*, Stalowa Wola.

Tadrzak-Mazurek M. (2006), *System wychowawczy Księdza Bosko*, „Don Bosco. Magazyn salezjański” nr 6.

Way B. (1997), *Drama w wychowaniu dzieci i młodzieży*, Warszawa.

Zimoch K. (2015), *10 lat Teatru Beznazwy*, <http://bosko.pl/kultura/10-lat-Teatru-Beznazwy.html>.

Streszczenie

Teatr szkolny – wartością dla szkoły. O roli teatru szkolnego na przykładzie Teatru Beznazwy z Zespołu Szkół Salezjańskich w Łodzi

Szkolne grupy teatralne są istotnymi elementami procesu dydaktyczno-wychowawczego. Teatr Beznazwy, działający od 2005 r. w Zespole Szkół Salezjańskich Łodzi, odgrywa istotną rolę wychowawczo-edukacyjną. W placówce tej działa kilka różnych grup – począwszy od pierwszych klas szkoły podstawowej, na maturzystach skończywszy. Dzięki aktywności artystycznej dzieci i młodzież poznają otaczający ich świat, rozwijają swoje pasje i zainteresowania, dzielą się z innymi (zwłaszcza swoimi rówieśnikami) własnymi obserwacjami rzeczywistości. Łódzki teatr jest również istotny dla działalności samej szkoły. Dzięki profesjonalnemu zaangażowaniu samych uczniów teatr ten jest rozpoznawalny w środowisku, przez co staje się dobrą wizytówką samej szkoły. Działania Teatru Beznazwy są dostrzegane nie tylko przez młodzież, ale także przez samą dyrekcję, która docenia wartość tychże zajęć teatralnych prowadzonych w szkole.

Słowa kluczowe: teatr amatorski, scena salezjańska, system prewencyjny, teatr szkolny

Summary

School theater – a value for the school. Theatre “Withoutname” from Salesian School Complex in Lodz as an example on the role of theatre in schools

School theater groups are important elements of the didactic and educational process. The “Withoutname Theatre”, is operating since 2005 in the Salesian School Complex in Lodz and plays an important educational role among students at developmental stage. There are several different groups operating in this facil-

ity, from the first years of primary school to high school graduates. Thanks to this artistic activity, children and young people learn about the world of values around them, develop their passions and interests, share their observations of reality, especially with their peers. The theater in Lodz's school is also important for the activities of the school itself. Thanks to the professional involvement of the students, under the supervision of Sylwia Gajewska, the theater is recognizable in the community, which is additional benefit for school image. Activity of the "Withoutname Theatre" is noticed not only by young people, but also by the management of the school, who seems to appreciate the value of theatrical activities conducted at the Salesian school.

Keywords: amateur theater, Salesian theater scene, preventive system, school theater